

РЕКОМЕНДАЦІЇ

ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПОСТАЧАЛЬНИКІВ ЩОДО УЧАСТІ В ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ РУМУНІЇ

Рекомендації для українських постачальників щодо участі в публічних закупівлях Румунії розроблено експертами Компоненту 2 "Публічні закупівлі" Проєкту Європейського Союзу з підтримки управління публічними фінансами в Україні (EU4PFM).

Документ створено за фінансової підтримки Європейського Союзу. Зміст матеріалу є виключною відповідальністю Програми EU4PFM і не обов'язково відображає офіційну позицію ЄС.

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Румунія доєдналась до ЄС 1 січня 2007 року, ставши частиною єдиного європейського ринку. Разом з тим до Шенгенської зони ця країна увійшла лише з 1 січня 2025 році. Також, незважаючи на наміри та зобов'язання щодо переходу на євро в Румунії все ще використовується місцева валюта лей (RON). Станом на квітень 2025 року 1 RON коштує приблизно 0,2006 EUR і 0,2278 долара США. Очікується, що Румунія перейде на євро у 2026 році.

Економіка Румунії визначена як змішана та що розвивається, з високим ступенем складності.

За останні 20 років Румунія перетворилася на великий центр мобільних [технологій](#), [інформаційної безпеки](#) та досліджень пов'язаного з ними обладнання. Країна є регіональним лідером у таких галузях, як [ІТ](#) та [автотранспортне виробництво](#).

2. СИСТЕМА ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ РУМУНІЇ

Як країна-член ЄС, Румунія своєчасно та в достатній мірі транспонувала Директиви 2014/24/ЄС, Директиви 2014/25/ЄС, Директиви 2014/23/ЄС, та Директиви про засоби правового захисту 89/665/ЄЕС та 92/13/ЄЕС з наступними змінами у своє національне законодавство, таким чином узгодивши його з європейськими вимогами щодо публічних закупівель. Відповідно, і законодавство Румунії про публічні закупівлі відповідає Угоді Світової організації торгівлі Про державні закупівлі («WTO GPA»), оскільки ЄС є стороною WTO GPA.

Згідно законодавству Румунії дискримінація учасників за національною ознакою заборонена. Крім того, для участі в тендерах Румунії іноземні компанії не зобов'язані створювати філії або дочірні компанії.

Уповноваженим органом в Румунії в сфері публічних закупівель є Міністерство публічних фінансів Румунії, якому підпорядковується спеціальне Національне агентство з державних закупівель Румунії. Також в Румунії створена Центральна закупівельна організація.

Частка публічних закупівель Румунії у ВВП країни складає біля 8%.

В 2024 році ANAP впроваджено нові можливості для доступу широкої громадськості до даних з публічних закупівель у Румунії за допомогою гнучкої платформи аналізу даних TABLEAU DESKTOP. Щоб отримати доступ до інформації про договори про публічні закупівлі, укладені з учасниками торгів з ринку ЄС/країн-членів ЄС у період 2020-2023 років, а також про процедури державних закупівель, розпочаті у період 2020-2023 років, достатньо перейти за посиланням¹ та в дуже зручному

¹

візуалізованому форматі дослідити географічну структуру учасників публічних закупівель в Румунії. Разом з тим, слід зазначити, що статистика щодо українських учасників повністю відсутня.

Основними нормативними актами Румунії про публічні закупівлі є:

- Закон Румунії № 98/2016 «Про публічні закупівлі»;
- Закон Румунії № 99/2016 «Про галузеві закупівлі, який регулює те, як замовники здійснюють галузеві закупівлі, процедури укладання галузевих контрактів та організації конкурсів рішень, спеціальні інструменти та методи, які можуть бути використані для присудження галузевих контрактів, а також певні специфічні аспекти, пов'язані з виконанням галузевих контрактів».
- Рішення Уряду № 395/2016 «Про затвердження Норм застосування положень про укладання договорів про державні закупівлі/рамкових угод, викладених у Законі про державні закупівлі № 98/2016 («GD № 395/2016»);
- Закон № 100/2016 Про концесії на роботи та концесії на послуги, а також Закон № 101/2016 щодо засобів правового захисту та оскарження у справі присудження договорів з публічних закупівель, галузевих контрактів і договорів концесії на роботи та концесії послуг, а також щодо організації та функціонування Національної ради з вирішення апеляцій.

Румунське законодавство про публічні закупівлі охоплює такі контракти:

- договори про публічні закупівлі робіт, послуг і товарів;
- галузеві (комунальні) контракти на роботи, послуги та поставки;
- договори концесії на послуги та роботи;
- оборонні закупівлі.

Відповідно до румунського законодавства про публічні закупівлі, порогові значення, встановлені Європейською Комісією, також застосовуються в Румунії.

У зв'язку з цим у всіх первинних законах Румунії про публічні закупівлі (наприклад, Закон № 98/2016, Закон № 99/2016 і Закон № 100/2016) зазначено, що Національне агентство з публічних закупівель (Agenția Națională pentru Achiziții Publice², ANAP) публікує на своєму веб-сайті порогові значення, встановлені та оновлені Європейською комісією відповідно до відповідних положень ЄС щодо питань публічних закупівель.

2022 рік ознаменувався найактивнішим законодавчим періодом у сфері державних закупівель з моменту вступу Румунії до ЄС у 2006 році та

https://public.tableau.com/views/Contracteledeachiziiublicatribuitenperioada2020-2023/3_ContracteofertantipiaaU_E_NonU_E_?language=en-US&:sid=&:redirect=auth&:display_count=n&:origin=viz_share_link

² ANAP - ANAP (anmap.ro)

подальшого впровадження законодавства ЄС про публічні закупівлі. У цей період було внесено щонайменше п'ять суттєвих змін до основного законодавства про державні закупівлі, численні оновлення вторинного законодавства, введено нове третинне законодавство та додаткові нормативні акти.

Ці законодавчі зміни були зумовлені, головним чином, необхідністю адаптувати систему державних закупівель для реалізації Національного плану відновлення та стійкості Румунії (NRRP). Зміни мали на меті підвищити гнучкість для замовників під час вибору та застосування конкретних процедур, прискорити процес укладання державних контрактів, встановити суворіші правила моніторингу виконання контрактів та вирішити пов'язані з цим проблеми. Починаючи з березня 2022 року, ці зміни впроваджувалися майже щомісяця, створюючи значний тиск на всіх зацікавлених сторін, залучених до системи публічних закупівель, включаючи замовників, учасників торгів та суди.

У березні 2023 року, після інтенсивної законодавчої діяльності 2022 року, Національне агентство з питань державних закупівель ініціювало публічні консультації щодо Національної стратегії публічних закупівель на 2023-2027 роки («Стратегія»), яка обіцяє законодавчу стабільність як стратегічну мету до 2027 року. Однак ця стабільність, ймовірно, буде досягнута після додаткових законодавчих змін, які були визначені як необхідні для реалізації Стратегії.

Підсумовуючи, минулий рік став свідком суттєвих законодавчих змін, а нова Стратегія передбачає подальші перегляди. Незважаючи на зміни в правовому ландшафті, виникли певні тенденції та події, що впливають зі змін 2022 року та запропонованої Стратегії, які обговорюються нижче.

Терміновість реалізації NRRP головним чином спричинила законодавчі зміни 2022 року у сфері публічних закупівель. Публічні консультації проводилися швидко та були здебільшого формальними, що призвело до прийняття кількох заходів без належного врахування існуючих положень або змін, створюючи потенційні конфлікти, які можуть потребувати вирішення в майбутньому.

Враховуючи, що згідно з Надзвичайною постановою уряду № 19/2022 про деякі заходи щодо гарантій виконання, встановлених у рамках договорів про публічні закупівлі та галузевих договорів, затверджений зі змінами та доповненнями Законом № Згідно з постановою № 225/2022, було встановлено низку заходів, щоб надати економічним операторам можливість отримати нові гарантійні інструменти, корисні для продовження виконання державних/галузевих контрактів на закупівлі,

сторонами яких вони є, враховуючи контекст, що склався на ринку в результаті відкликання ліцензії на діяльність страхової компанії з високою часткою ринку в сегменті страхування, враховуючи той факт, що в цій ситуації проблеми, пов'язані зі встановленням нових гарантій виконання в рамках контрактів на державні закупівлі/галузевих контрактів, що перебувають у процесі виконання, ймовірно, заблокують реалізацію великих інвестиційних проектів, негативно вплинуть на ступінь освоєння європейських коштів та призведуть до недосягнення програмних показників, з ризиком скасування коштів, виділених Румунії, враховуючи, у контексті вищезазначеного, необхідність визначення найкращих рішень для забезпечення виконання ролі гарантії виконання в контрактах на державні закупівлі/галузевих контрактах, відповідно, забезпечення замовником/організацією кількісного, якісного та узгодженого виконання контракту, враховуючи той факт, що ми стикаємося зі складною ситуацією, коли вина невиконання договірних зобов'язань не може вважатися виною, яка належить виключно суб'єктам господарювання, оскільки нинішні обставини стосуються суспільних інтересів та становлять елементи надзвичайної ситуації, яку не можна відкладати, необхідно регулювати заходи, що стосуються гарантій виконання, встановлених у рамках договорів про публічні закупівлі та галузевих договорів.

Вторинне законодавство Румунії, зокрема, норми імплементації Закону про публічні закупівлі та Закону про галузеві закупівлі, передбачає «засвідчувальний документ» (document constatator). Цей документ видається замовником після закінчення державного договору, в якому детально описується поведінка підрядника.

Ці засвідчувальні документи публікуються на електронному порталі державних закупівель і можуть використовуватися замовниками під час оцінки випадків вищезгаданої підстави для виключення у порівнянні із заявами учасника торгів у ЄЕПД. Рішення Уряду № 75/2022 запровадило нове право для замовників: можливість видавати засвідчувальні документи під час виконання договору з інтервалом щонайменше 90 днів.

Цей новий тип засвідчувального документа на практиці застосовується до складних контрактів з тривалішим терміном дії та кількома видами діяльності, головним чином щодо інфраструктурних контрактів як у державних, так і в галузевих закупівлях. В результаті на великих підрядників чиниться значний тиск, оскільки періодична видача засвідчувальних документів створила нове джерело інформації для оцінки підстав для виключення, пов'язаних з попередньою поведінкою в рамках державного контракту, що потенційно впливає на їхню участь в інших процедурах укладання державних контрактів.

Оскільки ці зміни ще є новими, їхній повний вплив ще не став очевидним. Однак спостерігається зростання кількості оскаржень документів, що призводить до зростання проблем, пов'язаних з виконанням контрактів.

Зокрема, хоча до позовів, пов'язаних з виконанням договору, застосовується загальний трирічний строк позовної давності, Вищий касаційний суд визнав засвідчувальний документ адміністративним актом, який може бути оскаржений в адміністративному порядку протягом 30 днів з моменту його видачі.

Відповідно, засвідчувальний документ, виданий під час виконання контракту, містить заяви замовників щодо виконання контракту, які, якщо їх не оскаржити протягом 30 днів, можуть перешкоджати праву учасника пред'являти претензії, пов'язані з виконанням контракту.

Це означає, що терміни подання претензій, пов'язаних з виконанням договорів, були опосередковано скорочені, що створює значний тиск на учасників.

Закупівельні організації (замовники) повинні публікувати повідомлення про контракт/повідомлення про присудження контракту в Офіційному журналі Європейського Союзу («ОJEU»)³, якщо оціночна вартість закупівлі дорівнює або перевищує такі порогові значення:

Регламент набрав чинності 1 січня 2024 року та є обов'язковим для виконання в усіх своїх частинах.

Будучи безпосередньо застосовними в Румунії, Регламент змінив порогові значення щодо зобов'язання публікувати повідомлення про участь та нагородження в Офіційному журналі Європейського Союзу (ОJEU), встановлені:

Закон № 98/2016 про публічні закупівлі (Закон № 98/2016);

Закон № 99/2016 про галузеві закупівлі (Закон № 99/2016);

Закон № 100/2016 про концесії на роботи та концесії на послуги (Закон № 100/2016);

Надзвичайна постанова № 114/2011 щодо укладання певних договорів публічних закупівель у сферах оборони та безпеки (Надзвичайний указ № 114/2011).

Європейська Комісія кожні два роки перевіряє, чи відповідають вартісні пороги (виражені в євро) порогам, встановленим Угодою про державні закупівлі, укладеною в рамках Світової організації торгівлі (вираженим у спеціальних правах запозичення - СПЗ), і за необхідності переглядає їх. Значення порогових значень розраховується на основі середньодобової вартості євро, вираженої в СПЗ, протягом 24-місячного періоду, що закінчується 31 серпня, що передуює перегляду. Порогові значення,

³ [Access to the Official Journal - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/)

прийняті Регламентом, є результатом такої перевірки та перегляду.

Таким чином, у Регламенті порогові значення виражені в євро, тоді як румунське законодавство зазвичай встановлює ці пороги в леях. Значення, що відповідають зміненим пороговим значенням, вираженим у національній валюті, можна знайти в Повідомленні Комісії від 16 листопада 2023 року, з яким можна ознайомитися за посиланням https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202300902

Загалом, курс євро за останній дворічний період зріс. Крім того, порогові значення, виражені в євро, збільшуються наступним чином:

від 5 382 000 євро до 5 538 000 євро;

від 140 000 євро до 143 000 євро;

від 215 000 євро до 221 000 євро.

Нові порогові значення в леях, за яких необхідно публікувати інформацію про тендер та присудження на офіційному порталі (згідно ст. 7 Закону № 98/2016) такі:

- поріг у 26 093 012 леїв, передбачений для контрактів на виконання робіт/рамкових угод, збільшився до 27 334 460 леїв;

- поріг у 678 748 леїв, передбачений для рамкових контрактів/угод на продукти та послуги, збільшиться до 705 819 леїв;

- поріг у 1 042 363 леї для контрактів/рамкових угод на товари та послуги, що укладаються повітовою радою, місцевою радою, Генеральною радою муніципалітету Бухареста, а також підпорядкованими їм державними установами, буде збільшено до 1 090 812 леїв;

- поріг у 3 636 150 леїв, передбачений для контрактів/рамкових угод на соціальні послуги та інші конкретні послуги, буде збільшено до 3 701 850 леїв.

Порогові значення для застосування законодавства про публічні закупівлі також відповідно зростуть у випадку контрактів, що укладаються юридичними особами без статусу замовника, але які безпосередньо фінансуються/субсидуються замовником у частці понад 50%. Ці порогові значення змінилися наступним чином:

для контрактів на виконання робіт – з 26 093 012 леїв до 27 334 460 леїв;

для договорів надання послуг – з 678 748 леїв до 705 819 леїв.

Пороги для публікації оголошень на порталі для закупівель в секторальних галузях

Порогові значення для публікації оголошень про участь та нагородження, що регулюються ст. 12 Закону № 99/2016, змінено наступним чином:

- поріг у 2 089 574 леї, передбачений для галузевих контрактів на продукцію та послуги, збільшено до 2 186 559 леїв;

- поріг у 26 093 012 леїв, передбачений для секторальних контрактів на виконання робіт, збільшився до 27 334 460 леїв;
- поріг у 4 848 200 леїв, передбачений для контрактів/рамкових угод на соціальні послуги та інші конкретні послуги, збільшено до 4 935 800 леїв.

Пороги для публікації оголошень на офіційному порталі для концесійних договорів на послуги та роботи.

Поріг у 26 093 012 леїв щодо зобов'язань застосовувати процедури надання концесій на роботи або послуги збільшився до 27 334 460 леїв.

При цьому, для закупівель з невисокою вартістю Закон Румунії № 208/2022 також надає низку роз'яснень щодо того, як замовники безпосередньо повинні проводити закупівлі товарів, послуг та робіт:

- зобов'язання використовувати електронний каталог, розміщений в електронній системі публічних закупівель Румунії (Sistemul Electronic de Achizitii Publice - SEAP⁴), або публікувати оголошення на власному веб-сайті – для закупівель, оціночна вартість яких перевищує 200 000 леїв без ПДВ (для продуктів і послуг), відповідно 560 000 леїв без ПДВ (для робіт);
- зобов'язання провести консультації принаймні з 3 (трьома) суб'єктами господарювання – у випадку закупівель, оціночна вартість яких становить від 140 000 леїв без ПДВ до 200 000 леїв без ПДВ (для товарів і послуг), відповідно від 300 000 леїв без ПДВ до 560 000 леїв без ПДВ (для робіт); закупівлю також можна здійснити, якщо після консультації буде отримано лише одну відповідну пропозицію з точки зору запитуваних вимог.

Право на закупівлю на основі однієї пропозиції - якщо оціночна вартість покупки менше або дорівнює 140 000 леїв без ПДВ (для товарів і послуг), відповідно 300 000 леїв без ПДВ (для робіт).

3. ПІДГОТОВКА ДО УЧАСТІ В ТЕНДЕРІ

Більшість тендерів проводиться через електронну платформу публічних закупівель SEAP. Щоб взяти участь у тендері учаснику необхідно зробити наступні кроки:

- *отримати розширений електронний підпис* – всі документи, пов'язані з тендером (наприклад, технічна та фінансова частини тендеру, Єдиний європейський документ із закупівель (ESPD), відповіді на запити про роз'яснення) повинні бути підписані розширеним електронним підписом. Точні документи та процедура, яких необхідно дотримуватися, можуть відрізнятися залежно від постачальника послуг, обраного компанією.

Перелік акредитованих постачальників сертифікаційних послуг, а також їх

⁴ [SEAP \(e-licitatie.ro\)](http://SEAP(e-licitatie.ro))

контактна інформація доступна за адресою <http://data.gov.ro/dataset/registrul-furnizorilor-de-servicii-de-certificare>.

Електронний підпис базується на кваліфікованому цифровому сертифікаті, виданому акредитованим постачальником сертифікаційних послуг;

- *зареєструватись в SEAP* – компанія-учасник повинна бути зареєстрована в SEAP, щоб мати можливість брати участь у тендерах через онлайн платформу. Процедура реєстрації включає три обов'язкові кроки:

- *заповнення реєстраційної форми онлайн*, доступної за адресою [SEAP \(e-licitatie.ro\)](http://SEAP(e-licitatie.ro));

- *підписання реєстраційної форми та надсилання реєстраційної форми і супровідних документів оператору SEAP* електронною поштою або кур'єром;

- *отримання електронного листа з підтвердженням від SEAP з підтвердженням реєстраційної форми та електронного цифрового сертифіката для реєстрації*. Слід зазначити, що цифровий сертифікат дійсний протягом двох років, а його перша видача є безкоштовною.

Доступ компаній до повідомлень про контракти та документації про присудження, опублікованої замовниками в SEAP, забезпечується через веб-сайт [SEAP \(e-licitatie.ro\)](http://SEAP(e-licitatie.ro)) та є безкоштовним і не вимагає попередньої реєстрації.

Крім того, якщо запланована закупівля перевищує європейські порогові, інформація повинна публікуватись в OJEU.

Щоб отримувати сповіщення щодо відповідної процедури присудження (наприклад, нові роз'яснення, опубліковані замовником), а також для того, щоб мати можливість завантажити тендер в SEAP, необхідно зареєструватись в системі. Зазвичай SEAP стягує плату за кожне подання пропозиції. Проте, кожному суб'єкту господарювання надається 1 безкоштовна участь у тендері на місяць (ця участь не повертається та може бути використана лише в поточному місяці).

Запит на роз'яснення від замовника

Будь-яка зацікавлена компанія має право вимагати роз'яснень щодо документації про тендер у термін, встановлений замовником у повідомленні про контракт. Замовник встановлює термін, протягом якого він зобов'язаний чітко, повно та без двозначності відповісти на запити щодо роз'яснення, подані зацікавленими компаніями.

Не розкриваючи особу економічного оператора, замовник повинен опублікувати роз'яснення в SEAP, де вони є повністю доступними для всіх суб'єктів господарювання. Якщо компанії не зареєстровані в процедурі, вони повинні періодично перевіряти роз'яснення, опубліковані в SEAP, до подання тендерних пропозицій, щоб мати всю інформацію, необхідну для

підготовки відповідного тендеру.

Якщо запити на роз'яснення надходять своєчасно (протягом терміну, встановленого в повідомленні про контракт), відповідь замовника має бути опубліковано не пізніше ніж за 10 днів (5 днів у надзвичайних ситуаціях, належним чином продемонстрованих замовником) до кінцевого терміну подання тендеру. Для спрощених процедур терміни коротші, а саме 6 днів (для контрактів на виконання робіт) або 3 дні (для контрактів на послуги чи роботи) та 2 дні (у надзвичайних ситуаціях) до кінцевого терміну подання тендерних пропозицій.

Замовники можуть вносити зміни до документації про присудження в рамках обмежень, встановлених Законом «Про публічні закупівлі», виключно до кінцевого терміну подання тендерних пропозицій. У разі, якщо зміни призведуть до коригування/доопрацювання технічних умов, що потребує додаткового часу потенційних учасників, замовник зобов'язаний продовжити строк подання тендерних пропозицій. Внесення суттєвих змін до тендерної документації за певних умов може призвести навіть до анулювання процедури.

Як правило, спочатку учасник тендеру подає:

- Єдиний європейський документ із закупівель (European Single Procurement Document - ESPD⁵, румунською мовою DUAE);
- технічні та фінансові пропозиції;
- гарантія тендерної пропозиції, якщо така вимагається.

Проте скоригований шаблон ESPD (відповідно до кваліфікаційних критеріїв, необхідних через документацію про присудження), а також інструкції до нього (для заповнення та завантаження в SEAP) публікуються замовником для кожної процедури. Замовник налаштує ESPD безпосередньо в розділі SEAP, присвяченому документації на конкретний тендер. На основі інформації, заповненої замовником у системі, SEAP автоматично створює ESPD у форматі .xml.

Документи, що підтверджують інформацію, зазначену в ESPD, запитуються, як правило, лише в учасника тендеру, який отримав перше місце (або всіх відібраних кандидатів у двоетапних процедурах присудження).

Крім того, замовник може вимагати банківську гарантію тендерної пропозиції, на суму та термін дії, зазначені в документації про тендер. Сума не може перевищувати 1% від оціночної вартості договору про закупівлю або найбільшого наступного договору (у разі укладення рамкової угоди). В такому випадку компанія може створити облігацію за допомогою банківського переказу або облігаційного інструменту, випущеного банком/страховою компанією. Гарантія тендерної пропозиції

⁵ [European Single Procurement Document \(ESPD\) | ISA² \(europa.eu\)](#)

повинна бути представлена не пізніше дати та години, встановлених для подання тендерних пропозицій. Замовник має повернути гарантію, якщо не станеться жодного випадку, який міг би призвести до її утримання (тобто переможець тендеру відмовляється від укладення контракту або подання гарантії виконання, учасник тендеру відкликає свою тендерну пропозицію) як з переможця, так і з учасника, що не виграв тендер.

Формальні вимоги щодо документів (наприклад, мова, форма) встановлюються в тендерній документації. Однак, зазвичай документи, видані іноземною мовою, повинні супроводжуватись завіреними перекладами румунською мовою.

Закон «Про публічні закупівлі» передбачає певні мінімальні часові рамки між публікацією повідомлення про тендер і кінцевим терміном подання тендерних пропозицій/заявок на участь:

- для відкритої процедури – 35 днів;
- для тендеру з обмеженою участю – 30 днів;
- для спрощеної процедури:
- 10 днів для договорів про надання послуг/товарів;
- 6 днів для договорів про поставку товарів невеликої складності;
- 15 днів для договорів про виконання робіт.

Більшість із зазначених вище часових рамок можуть бути додатково скорочені за певних умов, таких як публікація попереднього інформаційного повідомлення та/або прийняття тендерних пропозицій через електронні засоби.

Тендерна пропозиція повинна обов'язково бути підписана розширеним електронним підписом на основі кваліфікованого сертифіката, виданого акредитованим постачальником сертифікаційних послуг та завантажена в SEAP до кінцевого терміну, зазначеного в документації про тендерну пропозицію. Враховуючи, що час завантаження в SEAP може бути довшим для певних документів (наприклад, для складної та великої технічної пропозиції), завантаження має бути організовано вчасно, щоб забезпечити достатньо часу, а також уникнути будь-яких технічних проблем в останню хвилину (наприклад, недоступність SEAP або погане підключення до Інтернету). Крім того, оскільки документи, розмір яких перевищує 20 Мб, не можна завантажити в SEAP, необхідно також враховувати час, необхідний для архівування цих документів.

Після подання тендерних пропозицій починається процес оцінки. Замовник перевіряє кожен тендерну пропозицію з технічної та фінансової точки зору, а також її відповідність кваліфікаційним критеріям шляхом аналізу змісту ESPD.

Румунський Закон «Про публічні закупівлі» надає учаснику тендеру можливість довести вжиття відповідних заходів самоочищення (усунення)

щодо підстав для виключення.

Уточнення тендерних пропозицій

На цьому етапі комітет запитує у учасників тендеру пояснення, які вважаються необхідними для оцінки тендерних пропозицій.

Якщо учасник змінить свою технічну або фінансову пропозицію шляхом уточнення, тендерна пропозиція також буде відхилена як неприйнятна, оскільки за загальним правилом жодні зміни до вже поданих пропозицій не допускаються. Проте Закон «Про публічні закупівлі» передбачає наступні винятки:

- для технічної пропозиції – формальні недоліки або виправлення певних незначних технічних помилок, якщо можливе коригування ціни, спричинене такими виправленнями, не призвело б до змін у рейтингу учасників;
- для фінансової пропозиції – арифметичні помилки.

Крім того, заміна субпідрядників/допоміжних третіх сторін, призначених у тендері під час процедури присудження, дозволяється на вимогу замовника (наприклад, якщо вони підпадають під підстави для виключення). Однак зміни в структурі консорціуму (об'єднання учасників для участі в тендері) не допускаються.

Учасники мають право бути проінформованими замовником про результати процедури в письмовій формі не пізніше 3 днів з дня винесення рішення про результати.

Договір про закупівлю підписується з учасником-переможцем після мінімального періоду очікування (тобто 6 або 11 днів). Право на укладання договору про закупівлю зупиняється у разі подання скарги. Крім того, договір, укладений до розгляду скарги CNSC/судом, є недійсним.

Гарантія належного виконання надається лише переможцем тендеру після підписання контракту, якщо така вимога була передбачена в документації про тендер. Його мета - гарантувати кількісне, якісне та своєчасне виконання контракту. Розмір встановлюється замовником і не може перевищувати 10% ціни договору (без ПДВ).

Критерії оцінювання

Розпорядженням Уряду Румунії № 483 від 24 травня 2024 року про надзвичайний стан № 52/2024 Про внесення змін та скасування окремих положень нормативних актів у сфері публічних закупівель та секторальних закупівель були внесені зміни до критеріїв оцінювання.

Зміни мають на меті гармонізувати деякі законодавчі положення та розширити обов'язок застосовувати критерії присудження «найкраще співвідношення ціни та якості» або «найкраще співвідношення ціни та якості». Згідно з новим регулюванням, критерії присудження «найкраще співвідношення ціни та якості» є обов'язковими для контрактів/рамкових угод на продукцію, яка впливає на навколишнє середовище протягом

усього їх життєвого циклу, а не лише у випадку «зелених» договорів про публічні закупівлі.

У той же час, існує виняток із обов'язку замовника не використовувати найнижчу/найнижчу ціну як критерій присудження у випадку окремих категорій договорів про публічні закупівлі/рамкові угоди: застосування переговорної процедури без попередньої публікації повідомлення про укладення договору відповідно до Закону № 98/2016.

4. ПРОЦЕДУРИ ЗАКУПІВЕЛЬ

Основною процедурою присудження публічного контракту є проведення відкритих торгів. Інші процедури закупівель можуть застосовуватися лише за умов, прямо встановлених законодавством.

У таблиці наведені узагальнені правила, які застосовуються до найпопулярніших конкурентних тендерних процедур вище та нижче порогових значень ЄС.

	Тендери нижче європейських порогів	Відкритий тендер ЄС	Тендер ЄС з обмеженою участю
Спосіб публікації	1.Повідомлення румунською мовою через національний портал SEAP SEAP (e-licitatie.ro)	1.Повідомлення румунською мовою через національний портал SEAP SEAP (e-licitatie.ro) 2. Повідомлення через національний портал SEAP англійською мовою в Електронному журналі тендерних оголошень ЄС TED https://ted.europa.eu	1.Повідомлення румунською мовою через національний портал SEAP SEAP (e-licitatie.ro) 2. Повідомлення через національний портал SEAP англійською мовою в Електронному журналі тендерних оголошень ЄС TED https://ted.europa.eu
Кінцевий термін подання тендерних пропозицій	Мінімальні терміни: для поставки товарів – 6 робочих днів; для послуг – 10 робочих днів; для робіт – 15 робочих днів	Не менше 35 днів для подання тендерних пропозицій	Не менше 30 днів для подання заявки на участь та + не менше 30 днів для подання тендерних пропозицій
Критерії оцінки	Найнижча ціна або MEAT	Найнижча ціна або MEAT	Найнижча ціна або MEAT
Цифровий підпис для подачі документів	Необхідний цифровий підпис, виданий ліцензіюваним провайдером	Необхідний цифровий підпис, виданий ліцензіюваним провайдером	Необхідний цифровий підпис, виданий ліцензіюваним провайдером
Специфіка		Може бути забезпечений за допомогою електронної системи динамічних закупівель з	

		постійним доступом до тендерних можливостей після кваліфікації	
--	--	--	--

Відкрита процедура, в рамках якої будь-який зацікавлений суб'єкт господарювання має право подати тендерну пропозицію; ця процедура проводиться в один етап.

Процедура з обмеженим доступом, в рамках якої будь-який суб'єкт господарювання має право подати заявку на участь, але лише відібрані кандидати можуть подати тендерну пропозицію; ця процедура здійснюється у два етапи:

- подання заявок на участь та відбір кандидатів;
- подання та оцінка тендерних пропозицій.

Спрощена процедура – процедура, що застосовується для присудження контрактів нижче порогових значень ЄС та вищих порогових значень прямих закупівель, за допомогою якої замовник запитує тендери від кількох суб'єктів господарювання. Ця процедура здійснюється в один або кілька етапів, що складаються з відбору кандидатів, переговорів та оцінки тендерних пропозицій.

У особливих випадках, прямо передбачених законом, замовники можуть присуджувати державні контракти за допомогою інших процедур присудження (наприклад, конкурентна процедура з переговорами, конкурентний діалог, інноваційне партнерство, переговорна процедура без попередньої публікації, конкурс проектів).

Крім того, Закон Румунії «Про публічні закупівлі» регулює рамкову угоду, спільну та змішані угоди між одним або декількома органами-замовниками та одним або декількома суб'єктами господарювання, метою якої є встановлення положень та умов, що регулюють контракти про державні закупівлі, які укладатимуться протягом певного періоду, зокрема щодо ціни та, де це доречно, кількості.

5. ПІДПИСАННЯ КОНТРАКТУ

Після укладення договору про публічні закупівлі дозволяється внесення змін до договору про державні закупівлі без початку нової процедури закупівлі у таких ситуаціях:

Якщо зміни, незалежно від їхньої грошової вартості, були передбачені в початкових документах про закупівлі як чіткі, точні та однозначні пункти про перегляд, які можуть включати пункти про перегляд ціни.

Для додаткових робіт, послуг або товарів на суму до 50% від вартості початкового договору, які необхідно придбати у початкового підрядника та які не були включені до початкового договору, коли зміна підрядника:

- неможлива з економічних або технічних причин, таких як вимоги взаємозамінності або сумісності з існуючим обладнанням, послугами або установками, закупленими в рамках початкового договору про державні закупівлі,
- призведе до значного збільшення витрат для замовника.

Якщо виконано всі наступні умови:

- зміна стала необхідною через обставини, які сумлінний замовник не міг передбачити;
- зміна не змінює загального характеру договору;
- будь-яке збільшення ціни не перевищує 50% від вартості початкового договору/рамкової угоди (лише для класичних договорів про державні закупівлі).

Якщо новий підрядник замінює того, з ким замовник спочатку уклав договір, внаслідок, зокрема, однозначного пункту про перегляд або опції, наданої відповідно до законодавчих положень, або універсального чи часткового правонаступництва після корпоративної реструктуризації, або якщо замовник бере на себе зобов'язання головного підрядника перед своїми субпідрядниками та субпідрядників перед замовником.

Якщо зміни, незалежно від їхньої вартості, не є суттєвими.

Якщо виконано всі наступні умови:

- вартість зміни нижча за порогові значення, встановлені для застосування Закону про публічні закупівлі;
- вартість зміни нижча за 10% від початкової вартості договору для договорів на послуги та постачання або 15% від початкової вартості договору для договорів на виконання робіт;
- зміна не змінює загального характеру договору або рамкової угоди, за якою укладається договір.

Якщо ціна договору збільшується шляхом кількох послідовних змін, сукупна чиста вартість змін не може перевищувати 50% вартості початкового договору.

6. МЕХАНІЗМ ОСКАРЖЕННЯ

Процедура оскарження актів, виданих замовниками під час процедур нагородження, включає два основні етапи: подання скарги до NCSC (адміністративний юрисдикційний орган) або трибунал (судовий орган); та оскарження рішення NCSC/трибуналу.

Постраждалий економічний оператор може подати скаргу до NCSC або до трибуналу з головного офісу замовника.

Під час подання скарги до NCSC економічні оператори повинні внести

заставу в розмірі 2% від оціночної вартості контракту протягом п'яти днів з моменту подання скарги.

Розмір застави обмежений наступним чином:

Для контрактів нижче фінансових порогів для публікації в ОЖЕУ:

35 000 леїв для скарг, поданих до подання тендерних пропозицій/запитів на участь.

88 000 леїв для скарг, поданих після подання тендерних пропозицій/запитів на участь.

Для контрактів, що перевищують фінансові порогови для публікації в Офіційному віснику ЄС:

220 000 леїв для скарг, поданих до подання тендерних пропозицій/запитів на участь.

2000 000 леїв для скарг, поданих після подання тендерних пропозицій/запитів на участь.

Неподання гарантії призводить до відхилення скарги. Гарантія повертається на запит економічного оператора не раніше ніж через 30 днів після того, як рішення NCSC стане остаточним, якщо замовник не вимагатиме відшкодування збитків від економічного оператора протягом цього періоду. Однак гарантія повертається негайно, якщо замовник прямо заявляє, що він не має наміру вимагати відшкодування збитків. Якщо замовник подає позов про відшкодування збитків до суду, NCSC призупиняє врегулювання вимоги про стягнення гарантії після консультацій зі сторонами до винесення остаточного рішення суду щодо збитків.

Якщо орган-замовник остаточно виграє скаргу, він зобов'язаний вжити необхідних заходів для утримання гарантії, наданої економічним оператором, з метою та в межах покриття збитків, завданих затримками у завершенні процедури нагородження.

Під час подання скарги до трибуналу економічний оператор повинен сплатити судовий збір у розмірі 2% від оціночної вартості договору, але не більше 100 000 000 румунських леїв. На відміну від гарантії, судовий збір не підлягає поверненню. У разі остаточного виграшу скарги економічний оператор має право стягнути понесені судові витрати, включаючи судовий збір, зі сторони, яка програла.

Якщо процедура нагородження поділена на лоти, 2% застава/судовий збір розраховується на основі оціночної вартості лота. Для рамкових угод 2% застава розраховується з урахуванням подвійної оціночної вартості найбільшого наступного контракту, тоді як 2% судовий збір розраховується з урахуванням оціночної вартості найбільшого наступного

контракту.

Будь-який зацікавлений економічний оператор може подати заяву про добровільне втручання. Під час розгляду скарги NCSC/трибунал також виносить рішення щодо цієї заяви.

Рішення NCSC/трибуналу може бути додатково оскаржене до апеляційного суду за місцем розташування державного органу. Якщо апеляцію на рішення NCSC подає інша сторона, ніж заявник, апелянт повинен внести заставу в розмірі 50% від початкової вартості застави. Якщо апеляцію подається на рішення трибуналу, апелянт повинен сплатити судовий збір у розмірі 50% від початкового збору, сплаченого за скаргу. Рішення апеляційного суду є остаточним, і лише надзвичайні апеляції допускаються у суворих випадках, передбачених Цивільним процесуальним кодексом.

Позови про відшкодування збитків, завданих під час процедури нагородження, можуть бути подані окремо до трибуналу з головного офісу замовника або з головного офісу/місця проживання позивача. Зацікавлена особа може вимагати відшкодування збитків, завданих замовником, за таких умов:

- якщо збитки були завдані дією замовника, нездатністю вирішити запит щодо процедури нагородження у встановлений законом термін, то компенсація може бути надана лише після скасування дії або якщо замовник вжив заходів для усунення недоліків; та
- якщо збитки складаються з витрат, понесених на підготовку тендерної пропозиції або участь у процедурі, позивач повинен довести не лише шкоду та порушення положень Закону про державні закупівлі, але й те, що шанс виграти контракт був реальним і втраченим через відповідне порушення; обсяг відшкодування збитків обмежується витратами на підготовку тендерної пропозиції та участь у процедурі нагородження.

Скарги можуть бути подані до NCSC або трибуналу протягом семи-десяти днів з дня, наступного за днем визнання незаконної дії замовником. Якщо позов стосується документації про нагородження, опублікованої в ESPP, датою підтвердження вважається дата публікації документації про нагородження.

Позов про добровільне втручання може бути поданий протягом 10 днів з дати публікації скарги замовником у ESPP.

Апеляція на рішення трибуналу/NCSC за скаргою має бути подана протягом 10 днів з дати повідомлення про рішення.

Позови про відшкодування збитків, завданих під час процедури нагородження, можуть бути подані протягом однорічного строку позовної давності. Позови щодо виконання, анулювання або визнання договорів недійсними можуть бути подані протягом трьох років. Позови, що виникають внаслідок розірвання, одностороннього денонсування або дострокового розірвання договорів про державні закупівлі, повинні бути подані протягом 30 днів з дати виникнення права на позов, якщо спеціальними законами не передбачено інших строків позовної давності щодо порушених правових або договірних зобов'язань. Такі спори повинні вирішуватися максимум протягом 45 днів.

Позови щодо сертифікатів, виданих замовниками, щодо виконання або невиконання договірних зобов'язань, повинні бути подані протягом 30 днів з моменту їх повідомлення підряднику.

Закон № 101/2016 не передбачає вжиття заходів для скорочення строків позовної давності, тому таке скорочення не допускається.

Закон № 101/2016 передбачає, що будь-яка зацікавлена особа, а також NAPP можуть вимагати повної/часткової абсолютної недійсності договорів/додатків до них про державні закупівлі у таких випадках:

- договори укладаються без попередньої публікації оголошення про укладення договору;
- договір має бути оформлений у категорії договорів, що підпадають під дію Закону про державні закупівлі; проте замовник укладає інший тип договору, не дотримуючись законодавчої процедури нагородження;
- договір/додаток до нього укладається на менш сприятливих умовах, ніж ті, що передбачені у фінансових та/або технічних пропозиціях, включених до переможної тендерної пропозиції;
- договір укладено без дотримання критеріїв кваліфікації та відбору та/або факторів оцінки, передбачених у повідомленні про контракт, на основі яких було обрано переможну пропозицію, що призвело до зміни результатів процедури шляхом скасування або зменшення конкурентних переваг;
- договір укладено до того, як NCSC/суд оголосить своє рішення за скаргою, коли скаргу було подано на процедуру нагородження, або з порушенням такого рішення;
- замовник укладає контракт відповідно до процедури нагородження, яка підлягала попередньому контролю та в рамках якої NAPP видала умовне схвалення, а замовник провів та завершив процедуру без усунення недоліків, виявлених NAPP;
- договори укладено з порушенням періодів очікування.

Однак, якщо суд вважатиме, що існують насущні причини загального інтересу для збереження наслідків договору, можуть бути призначені

альтернативні санкції, такі як обмеження наслідків договору шляхом скорочення його терміну дії, та/або накладення штрафу на орган-замовник у розмірі від 1% до 5% від вартості договору.

NCSC повинна розглянути скаргу по суті протягом 20 днів з моменту отримання файлу про державні закупівлі від органу-замовника або протягом 10 днів, якщо виникає виняток, який перешкоджає аналізу скарги по суті. Однак у належним чином обґрунтованих випадках початковий термін може бути продовжено на 10 днів, і про це продовження необхідно повідомити органу-замовнику. Загалом, скарги розглядаються протягом чотирьох-восьми тижнів з дати подання скарги, залежно від складності справи. На практиці термін може бути навіть довшим, залежно від робочого навантаження NCSC.

Трибунал зобов'язаний розглянути судову скаргу протягом 45 днів з моменту її направлення до суду.

Апеляції, подані на адміністративні або судові рішення, мають бути розглянуті протягом 45 днів з моменту їх передачі до суду. Загалом, апеляції, подані до компетентних судів, розглядаються в середньому протягом одного-двох місяців.

Для пришвидшення виконання державних контрактів останнім часом постійно вдосконалюється законодавство було внесено зміни до Закону про засоби правового захисту, які зобов'язують замовників укладати контракти негайно після підтвердження результату процедури рішенням першої інстанції, навіть якщо це рішення ще не є остаточним.

Оскільки апеляційні суди, що розглядають скарги другої інстанції, були реструктуризовані в останні роки шляхом запровадження спеціалізованих комісій з питань публічних закупівель, час між розглядом скарг другої інстанції та остаточними рішеннями значно скоротився, в середньому становлячи близько 31 дня. Отже, замовники можуть краще оцінити графік своїх проектів, оскільки тривалість вирішення проблем може бути краще передбачена.

Подібно до непрямих змін термінів, що виникли внаслідок нових правил щодо засвідчувального документа, який може бути виданий під час виконання договору, встановлено новий 30-денний термін для претензій, що виникають у зв'язку з розірванням, одностороннім розірванням або достроковим розірванням договорів про публічні закупівлі. Раніше термін становив три роки. Цей новий термін значно пришвидшує прийняття рішень та обґрунтування позовів, пов'язаних із розірванням державного договору, що створює труднощі для підготовки таких позовів, особливо для складних інфраструктурних проектів.